

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa
Samferdselsdepartementet
Postboks 8010 Dep
0030 OSLO

Vår fil: B11BTL-001-SD
Vårt arkiv: 401
Saksbeh: BTL

Oslo, 20. januar 2012

FFOs KRAV TIL STATSBUDDSJETTET 2013

Den 30. november 2011 oversendte FFO regjeringen krav knyttet til nødvendige hovedinnsatser i politikken for funksjonshemmede i statsbudsjettet for 2013.

I dette brevet har vi, som tidligere varslet i kontaktutvalget med regjeringen den 11.01.12, valgt å presisere andre sentrale krav til viktige prioriterte områder i politikken for funksjonshemmede.

FFOs konkrete krav knyttet til Statsbudsjettet 2013 på Samferdselsdepartementets ansvarsområde er:

Plikt om universelt utformet transport innen 2025

- *FFO ber regjeringen innføre en plikt om universell utforming i eksisterende transportmateriell og infrastruktur innen 2025.*

Oppfylld av Nasjonal transportplan

- *FFO ber regjeringen sikre en satsing på universell utforming av transportsystemet som er i tråd med Nasjonal transportplan.*
- *FFO ber regjeringen legge frem en plan for å fjerne mindre hindringer i transportsystemet, med frist 2015.*
- *FFO ber regjeringen avsette 500 mill kroner i øremerkede midler til universell utforming av togstasjoner i statsbudsjettet for 2013.*
- *FFO ber regjeringen prioritere universell utforming av Flirtstasjoner.*
- *FFO ber regjeringen etterspørre statusrapporter fra Jernbaneverket og Statens vegvesen for oppfylld av handlingsprogrammene for Nasjonal transportplan, med fokus på planer for universell utforming. Avvik må synliggjøres, og følges opp med planer for å ta igjen eventuelt etterslep.*

Tilrettelagt transport

- FFO ber om at det settes av minimum 13,3 mill kroner i 2013 til forsøksordningen for tilrettelagt transport for brukere med stort behov.

Arbeids- og utdanningsreiser

- FFO ber om at forsøksordningen med arbeids- og utdanningsreiser gjøres permanent, og hjemles i lov om folketrygd.

Tiltak for bedre luftkvalitet i byene

- FFO ber om at regjeringen tar tak i problemet med høy luftforurensing i norske byer, og iverksetter tiltak for å bedre luftkvaliteten fra 2013.

FN konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter

Artikkel 9.1 Tilgjengelighet

For at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal få et selvstendig liv og kunne delta fullt ut på alle livets områder, skal partene treffe alle hensiktsmessige tiltak for å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne på lik linje med andre får tilgang til det fysiske miljøet, til **transport**, til informasjon og kommunikasjon (..), og til andre tilbud og tjenester som er åpne for eller tilbys allmennheten, både i byene og i distriktene. Disse tiltakene skal også inkludere å identifisere og fjerne det som hindrer og vanskeliggjør tilgjengeligheten.

FN konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter

Artikkel 20, Personlig mobilitet

Partene skal treffe effektive tiltak for å sikre mennesker med nedsatt funksjonsevne en personlig mobilitet som gir størst mulig uavhengighet, herunder ved (a) å lette den personlige mobiliteten for mennesker med nedsatt funksjonsevne på den måte og på det tidspunkt de velger, til en overkommelig pris.

Norge – universelt utformet innen 2025

Plikt om universell utforming er nedfelt i diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9, og regjeringens handlingsplan på området har som ambisjon og visjon at Norge skal være universelt utformet i 2025. Dette er ambisiøst, men mulig, ifølge regjeringen, som i planen foreslår ulike tidsfaste mål og tiltak for å oppnå dette.

FFO mener både diskriminerings- og tilgjengelighetsloven og handlingsplanen mangler de viktigste virkemidlene for å oppnå ambisjonen, nemlig klare tidsfrister og tiltak for eksisterende bygg, uteområder, transport og IKT. Dette er de mest utfordrende områdene fram mot 2025, og skal man ha mulighet til å nå målet, er det nødvendig med en helhetlig satsing, samt tilstrekkelige bevilgninger og klare tidsfrister.

Plikt om universell utforming av eksisterende transport i § 9

Et mindretall i Syseutvalget¹ gikk inn for plikt til universell utforming av eksisterende samferdsel innen 2019. Argumentasjonen som lå bak at ikke flertallet gikk for dette var i hovedsak økonomisk.

FFO deler regjeringens mål om et universelt utformet Norge 2025, men vi tror ikke det er mulig uten et mer forpliktende lovverk rundt eksisterende transportmateriell og infrastruktur, samt en betydelig økt økonomisk satsing.

Et sentralt styringsdokument innen transportsektoren er Nasjonal transportplan, og et av fire hovedmål er et universelt utformet transportsystem. Realiteten er at det følges dårlig opp, spesielt innenfor Jernbaneanverkets område. I kommende transportplan (2014-2023) ligger det an til at målet for et universelt utformet transportsystem settes til 2025. Dette vil kreve en betydelig økning i innsatsen både innen vei og bane, og planen må følges opp i de årlige statsbudsjettene. Jernbaneanverket og Statens vegvesen gjorde for noen år siden kostnadsberegninger på sine områder, og FFO har tatt utgangspunkt i disse i våre årlige krav til statsbudsjettet.

I handlingsplanen for universell utforming er transportplanen et sentralt tiltak på transportområdet, men flere områder faller utenfor begge disse planene. Eksisterende transportmateriell er ikke omfattet, planen er ikke forpliktende for luftfart, og i tillegg er kommuner og fylkeskommuners ansvar ikke en del av transportplanen.

Vi foreslår at Syseutvalgets anbefalinger hentes fram igjen, og at en plikt til universell utforming også av eksisterende transport nedfelles i § 9 i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

Oppfylld av Nasjonal transportplan

FFO har flere ganger tatt opp med departementet en for svak satsing på universell utforming av transportsystemet. Nå ligger i tillegg både Jernbaneanverket og Statens vegvesen etter med bruk av midler på dette området. Riksrevisjonen er kritisk til etterslepet og til rutinene rundt bruken av tilgjengelighetsmidlene i Jernbaneanverket, som beløper seg til hele 107,4 mill kroner, og sier²:

"Da det har vært et vesentlig mindre forbruk over flere år er det grunn til å stille spørsmål om det er etablert tilstrekkelige rutiner for å forvalte ordningen, og hvordan departementet framover vil følge opp at midlene blir brukt i det året de er bevilget. Riksrevisjonen ber også opplyst om og når departementet ser for seg at tidligere års etterslep blir tatt igjen"

Jernbaneanverket har hatt mange år på seg på å få dette på plass, helt siden et tilgjengelig transportsystem ble vedtatt av Stortinget som et hovedmål i Nasjonal transportplan i 2004. I inneværende planperiode har Stortinget også lagt en føring om at stasjoner der NSBs nye tog (Flirt) skal gå, prioriteres. Realiteten for 2012 er at ingen stasjoner blir universelt

¹ NOU 2005: 8 Likeverd og tilgjengelighet, Kapittel 10, s. 204

² Riksrevisjonens rapport Dokument 1 (2011–2012) Samferdselsdepartementet, s. 235

utformet. Man starter en satsing i Trondheim og Voss, men ingen av de to stasjonene ligger på Flirtstrekningen.

FFO ber på denne bakgrunn regjeringen sikre en satsing på universell utforming av transportsystemet som er i tråd med Nasjonal transportplan. Vi ber også om at regjeringen krever årlige statusrapporter fra Jernbaneverket og Statens vegvesen rundt oppfylning av handlingsprogrammene for Nasjonal transportplan, med fokus på universell utforming. Avvik må synliggjøres, og følges opp med planer for å ta igjen eventuelt etterslep

For å ta igjen noe av etterslepet ber vi om at det i statsbudsjettet for 2013 avsettes 500 mill kroner i øremerkede midler til universell utforming av togstasjoner langs Flirtstrekningen.

Strategi for å fjerne enkle hindringer

FFO mener det trengs en strategi for å fjerne enkle hindringer i transportsystemet. Det sier noe om behovet at det måtte en dom fra Likestillings- og diskrimineringsnemnda til for å få Jernbaneverket til å merke trappene sine for synshemmede. Andre tiltak kan være fjerning eller merking av pullerter og andre hindringer i gangsoner, merking av glassflater og søyler og god skilting.

Dette er tiltak som ikke er spesielt kostnadskrevende, men som fordrer planlegging og vilje. FFO foreslår at det tas inn i Nasjonal Transportplan. FFO ber regjeringen sikre en plan for å fjerne mindre hindringer i transportsystemet, med frist 2015.

Tilrettelagt transport

FFO er tilfreds med at en forsøksordning for brukere med særskilt behov for tilrettelagt transporttjeneste får en egen forsøksordning fra april 2012. Det er satt av 10 mill kroner til ordningen. FFO ber om at bevilgningen til forsøksordningen for 2013 økes til minimum 13,3 mill, som er helårskostnaden for ordningen. Bevilgningen må økes ytterligere hvis evalueringen etter 2012 viser at intensjonen ikke oppfylles innenfor nåværende ramme.

Arbeids- og utdanningsreiser inn i folketrygdloven³

Forsøksordningen med arbeids- og utdanningsreiser har eksistert siden 2001, og har vært evaluert av en arbeidsgruppe i 2011. Rapporten fra arbeidsgruppen er ikke klar når dette skrives, men den vil med stor sannsynlighet konkludere med at ordningen støtter opp under arbeidslinja, siden alt tyder på at den er med på å holde målgruppen i et skole- og arbeidsforhold lenger enn de ellers ville maktet.

Antallet søkere på ordningen har de siste årene vært økende, noe som har medført at bevilgningene til den er blitt økt i flere omganger. Det utgjør likevel en utfordring at bevilgningen hvert år ikke er tilstrekkelig til å dekke hele det eksisterende behovet for arbeids- og utdanningsreiser. Det innebærer at funksjonshemmede som kunne vært i arbeid, isteden blir stående utenfor arbeidslivet utelukkende på grunn av transportsituasjonen.

³ Likelydende krav er stilt til Arbeidsdepartementet

FFO mener det er på høy tid å gjøre ordningen permanent. Den må minst være like fleksibel som i dag, og det er naturlig å hjemle den i folketrygdloven. Det vil gi større forutsigbarhet for de som er under ordningen, eller de som planlegger et arbeids- eller utdanningsløp.

Tiltak for bedre luftkvalitet i byene

Luften i norske byer er svært forurenset, og samferdselssektoren er en av de største bidragsyterne. Det må snarest innføres mer effektive tiltak mot dette, slik at nasjonale krav til lokal luftkvalitet oppfylles. I dag er luftforurensningen så høy at det medfører betydelige helseplager for befolkningen. Det handler ikke bare om å redusere luftveissykdommer, hjerte- karsykdommer og kreft, men også om å forebygge utvikling av sykdom.

Nylig kunne vi lese i Dagsavisen⁴ at Statens vegvesen mener folk i Oslo og andre norske byer må leve med dette fram til 2025. Til tross for at forurensningsforskriften brytes massivt hvert år, får det ikke konsekvenser for andre enn barn, eldre, astmatikere, kolspasienter og andre som får ødelagt helsa si, eller isoleres i hjemmene sine store deler av vinteren.

Flere internasjonale studier viser at tiltak mot luftforurensning virker. Det er dermed satsing og politisk vilje, spesielt på kommunalt nivå, som må til for at nivåene av helseskadelig partikler kommer ned på et trygt nivå. Hensynet til bilistene har veid tyngst, og utslippene fra nye dieseler og tunge kjøretøy er større enn forventet. Og til tross for at kravene til avgassutslipp fra biler blir stadig strengere, reduseres ikke konsentrasjonene av NO₂ som forutsatt⁵.

Tiltak som raskt kan iverksettes og som vil bidra til å få ned trafikkomfanget og utslippene lokalt er blant annet:

- å endre avgiftssystemet til å favorisere el-, hybrid- og små bensinbiler
- å tilrettelegge for flere gratis parkeringsplasser ved sentrale knutepunkt for offentlig transport utenfor bykjernen
- å begrense bruk av spesielt forurensende biler i lavutslippssoner
- å trappe opp satsing på kollektivtrafikken for å øke kapasiteten, bedre påliteligheten og hyppigheten
- å innføre rimeligere månedskort på tog, busser og trikker

FFO ber om at regjeringen tar tak i problemet med høy luftforurensning i norske byer, og iverksetter effektive tiltak for å bedre luftkvaliteten fra 2013. Et miljøvennlig transportsystem er et hovedmål i Nasjonal transportplan, og vi ber også om at offensive tiltak for å få ned luftforurensningen tas inn i denne og blir forpliktende for norske byer i neste planperiode (2014-2023).

⁴ Dagsavisen 23. desember 2011

⁵ Dette kommer fram i en studie gjennomført av Transportøkonomisk institutt i samarbeid med Norsk institutt for luftforurensning.

Anmodning om møte

FFO ber med dette også om et møte med politisk ledelse i departementet snarest, for å gjennomgå de mer spesifikke kravene for budsjettet 2013.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESORGANISASJON

Knut Magne Ellingsen /s/
leder

Liv Arum
generalsekretær

Kopi: Kontaktutvalget med Regjeringen v/Barne-, likestillings- og inkluderingsminister Audun Lysbakken